

دست افزار درس پژوهان

محمد بیضایی نژاد

طیّب نرزه‌یی

انتشارات پالیز سخن

۱۳۹۴

سرشناسه : بیضایی نژاد ، محمد
عنوان و نام پدیدآور : دست افزار درس پژوهان /
محمد بیضایی نژاد ، طیبه شرزه‌یی
مشخصات نشر : تهران : پالیز سخن ، ۱۳۹۴
مشخصات ظاهری : ۱۲۹ ص
شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۸۱۲۱-۰۳-۹
شناسه افزوده : شرزه‌یی ، طیبه
شماره کتابشناسی ملی : ۴۰۷۶۶۹۲

انتشارات پالیز سخن

دست افزار درس پژوهان
محمد بیضایی نژاد ، طیبه شرزه‌یی

طراحان : حمیدرضا دانش ، سمانه تقوی میلانی
صفحه آرا : طیبه محبوبی نژاد
نوبت چاپ : اول ، تهران : ۱۳۹۴
شمارگان : ۱۰۰۰ نسخه
قیمت : ۱۲۰۰۰۰ ریال

انتشارات پالیز سخن

آدرس دفتر مرکزی : تهران ، بزرگراه نواب ، نبش خ شکوفه ، ساختمان توکای ۳
پلاک ۳۰۱

تلفن دفتر مرکزی : ۰۲۱-۶۶۸۸۱۰۶۲

حق چاپ و نشر برای مؤلفان محفوظ است.

شیخ یک بار به طوس رسید. مردمان از شیخ استدعای
 مجلس کردند. اجابت کرد. بامداد در خانقاه استاد تخت
 بنهادند. مردم می آمد و می نشست. چون شیخ بیرون
 آمد مقرران قرآن بر خواندند و مردم بسیار درآمدند،
 چنانکه هیچ جای دود معرف بر پای خاست و گفت:
 «خدایش بیامرزاد که هر کسی از آنجا که هست یک
 گام فراتر آید.» شیخ گفت: (وَضَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ
 آلِهِ أَجْمَعِينَ) و دست به روی فرو آورد و گفت: «هر
 چه ما خواستیم گفت و همه پیغامبران بگشایند، او بگفت
 که از آنچه هستید یک قدم فراتر آید.» کلامی نگفت
 و از تخت فرود آمد و بر این ختم کرد و طس را.

فهرست مطالب

عنوان..... صفحه

پیشگفتار..... ۱۱

فصل اول : کلیات

معلم در سند برنامه درسی ملی..... ۱۵

تعریف درس پژوهی..... ۱۶

هدف های درس پژوهی..... ۱۷

کارکردهای درس پژوهی..... ۱۸

رعایت اصول اخلاق و قوانین در درس پژوهی..... ۱۹

فصل دوم: مراحل درس پژوهی

۱. زمینه یابی برای درس پژوهی..... ۲۳

۲. تشکیل گروه درس پژوهی..... ۲۷

۳. تعیین مسئله و برنامه ریزی..... ۳۳

۴. تدریس و مشاهده اجرای طرح درس پژوهشی..... ۴۳

۵. بازاندیشی و بازسازی موقعیت یادگیری..... ۴۴

۶. اجرای طرح درس پژوهشی بازسازی شده در کلاس دیگر..... ۴۷

۷. بازاندیشی و بازسازی دوباره موقعیت یادگیری..... ۴۸

۸. ارزیابی پروژه درس پژوهی و بازتاب نتایج..... ۴۹

۹. تهیه گزارش پژوهشی و انتشار یافته‌ها ۵۰

فصل سوم: طراحی فرایند یاددهی- یادگیری

طراحی آموزشی در درس پژوهی ۵۶

✓ گام اول تنظیم هدف‌های آموزشی ۵۸

✓ گام دوم تحلیل موقعیت آموزشی ۶۰

✓ گام سوم تحلیل محتوا، روش و وسایل آموزشی ۶۱

✓ گام چهارم تعیین نظام ارزشیابی ۶۴

طراحی نظام ارزشیابی ۶۵

طراحی راهبردهای یادگیری ۶۶

فصل چهارم: مشاهده در درس پژوهی

تعریف مشاهده ۶۹

برنامه‌ریزی برای مشاهده ۷۰

۱. موضوع و هدف مشاهده ۷۰

۲. راهبردهای مشاهده و روش ثبت مشاهدات ۷۱

۳. تقسیم کار میان مشاهده‌گران ۷۷

فعالیت‌های پیش از تدریس ۷۸

فعالیت‌های هنگام تدریس ۷۹

فعالیت‌های پس از تدریس ۸۱

فصل پنجم: گزارش درس پژوهی

- ۸۶..... اصول اخلاقی در انتشار گزارش درس پژوهی
- ۸۸..... برنامه‌ریزی برای نوشتن
- ۸۸..... الگوهای گزارش درس پژوهی
- ۸۹..... الف- الگوی تدوین گزارش نوشتاری
- ویژگی‌های مطلوب گزارش نوشتاری درس پژوهی..... ۸۹
 - مراحل نگارش گزارش نوشتاری در درس پژوهی..... ۹۰
 - اجزای گزارش نوشتاری درس پژوهی..... ۹۱
- ۱۰۵..... شیوه‌های استاد
- ۱۰۸..... شیوه نگارش فهرست منابع
- ۱۱۰..... فهرست بازبینی گزارش نوشتاری درس پژوهی
- ۱۱۳..... ب- الگوی تدوین مقاله درس پژوهی
- ✓ ساختار و محتوای بخش‌های مقاله درس پژوهی..... ۱۱۴
 - ✓ انتشار مقاله..... ۱۱۷
- ۱۱۸..... ج- الگوی ارائه گزارش برای گردایش‌ها
- ارائه به صورت سخنرانی..... ۱۱۸
 - ارائه به شکل پوستر..... ۱۲۳
- ۱۲۷..... فهرست منابع

پیشگفتار

هدف از نگارش این کتاب تنها دست‌افزایی برای گروه‌های درس پژوهی است. تعداد کتاب‌های درس پژوهی که در کشور منتشر شده است خیلی کم است و در میان آن‌ها جای کتابی که مراحل اجرای درس پژوهی را گام به گام توضیح دهد خالی است. در این کتاب مراحل اجرای درس پژوهی و چگونگی تدوین گزارش درس پژوهی، از آغاز تا پایان گام به گام شرح داده‌ایم.

چون هدف از انتشار کتاب راهنمایی گروه‌های درس پژوهی برای اجرای پروژه‌های درس پژوهی است، رهنمودها و چارچوب‌هایی که در آن مطرح شده تجویزی و حاصل نزدیک به یک دهه تجربه نویسندگان در زمینه‌ی اجرا، تدریس و راهنمایی درس پژوهان است. بر این باوریم که در آغاز راه، رهنمودها و تجویزها می‌توانند مفید باشند. سردرگمی‌ها را کاهش دهند و راهی مشخص را پیش روی درس پژوهان بگذارند تا دقیق‌تر و سریع‌تر فعالیت‌های خود را مدیریت کنند. البته محصور ماندن در چارچوب‌های پیشنهادی کتاب، سایر چارچوب دیگری و اجرای درس پژوهی‌های کلیشه‌ای را تجویز نمی‌کنیم و معتقدیم که گروه‌های درس پژوهی مدارس با مطالعه‌ی پیوسته درباره درس پژوهی و رعایت اصول آن و با در نظر گرفتن موقعیت خود بایستی شیوه درس پژوهی ویژه محیط و مدرسه خود را خلق کنند.

در فصل اول کتاب، درس پژوهی تعریف شده است و اهداف و کارکردهای آن آمده است. هدف این فصل نشان دادن نیم‌رخ از درس پژوهی و اشاره به مبانی آن است. در فصل دوم مراحل درس پژوهی آمده که بیشترین حجم کتاب را به خود اختصاص داده است. در این

فصل مراحل درس پژوهی بر پایه تجربیات نویسندگان شرح داده شده است. پس از معرفی هر مرحله نکته‌هایی اجرایی را ملاحظه می‌فرمایید که دقت در به کار بستن آن‌ها کیفیت پروژه‌های درس پژوهی را بهبود خواهد بخشید. در فصل دوم خطوط کلی فرایند یاددهی-یادگیری و بایسته‌هایی که معمولاً نادیده گرفته می‌شود توصیف شده است. درس پژوهی را نباید به صورت یک روش برای تهیه طرح درس یا ابزاری برای بهسازی تدریس تصور کنیم بلکه فراتر از آن درس پژوهی الگویی است برای بهسازی فرایند یاددهی-یادگیری که در این فصل آن را شرح داده‌ایم. در فصل سوم پیرامون مهارت مشاهده که مهم‌ترین روش گردآوری اطلاعات در درس پژوهی به شمار می‌رود و چگونگی گردآوری اطلاعات از کلاس درس بحث شده است و در فصل چهارم هم شیوه‌ی تدوین گزارش و انتشار یافته‌ها که مکمل فرایند درس پژوهی است آمده است.

به منظور آشنایی بیشتر شما با کارهایی که توسط درس پژوهان دیگر انجام شده است تعدادی از گزارش‌های درس پژوهی برگزیده برنامه معلم پژوهنده همراه با نقد آن‌ها در پایگاه اینترنتی کتاب به آدرس www.mmpsh.ir در دسترس است. از کسانی که سخاوتمندانه به ما اجازه دادند تا گزارش‌های آن‌ها را نقد کنیم و در دسترس شما قرار دهیم سپاسگزاری می‌کنیم. همچنین کاربرگ‌های پرکاربرد و نمونه‌هایی از طرح درس‌ها را می‌توانید مشاهده و دریافت کنید. بخشی نیز برای تبادل نظر پیرامون کتاب در نظر گرفته شده است که می‌تواند به غنی‌تر شدن مباحث آن کمک کند.

این کتاب همچون هر کار دیگر بشری دارای کاست‌ها و نایب‌هایی است. خرسند و دعاگو خواهیم بود که نقدهای شما در تکمیل کتاب، ما را یاری کند.

محمد بیضایی نژاد

Mbn1340@gmail.com

طیبه شرزه بی

tsharze@yahoo.com